Шэйка І.М.

Беларуская літаратура, 5 клас

Тэма: Якуб Колас **“Нарэчцы”.** Выяўленне паўнаты і радасці жыцця праз вобразы і інтанацыйны лад твора

Задачы:

* садзейнічаць спасціжэнню паўнаты і радасці жыцця праз вобразы і інтанацыйны лад твора, прааналізаваць сродкі мастацкага выяўлення ў творы, удасканальваць навыкі выразнага чытання паэтычных прырода-апісальных тэкстаў;

* развіваць уменне складаць цытатны план сюжэтнага вершаванага твора;

* выхоўваць паважлівыя адносіны да роднай зямлі, прыроды, цікавасць да паэтычных твораў.

Вучэбна-метадычнае забеспячэнне: вучэбны дапаможнік, ч.1; рабочы сшытак; Тэматычны кантроль; партрэт Я Коласа; выстава кніг пісьменніка; карткі з заданнямі.

https://eior.by/catalog_lecture/5-klass/bellit/25.php

Эпіграф: Пад пялёнкай белай
Травы і лісточкі.
Рэчка анямела,
Змоўклі ручаёчкі.
Анямелі лозы,
Чуць галлём хістаюць.
А ў палях марозы
Ды вятры гуляюць.

Якуб Колас

Ход урока

I. Арганізацыйны момант.

Стварэнне псіхалагічнага настрою вучняў на працу.

Празвінеў званок і змоўк –
Пачынаецца ўрок.
Слухаем, запамінаем,
Ні хвілінкі не губляем.

II. Праверка дамашняга задання.

Выразнае чытанне урыўка Я.Коласа “На рэчцы”.

Карэкцыя памылак.

III. Мэтаматывацыйны этап.
Аналіз эпіграфа да ўрока, вывад.

- Як вы лічыце:

- Пра што мы з вамі будзем гаварыць наўроку?
- Чым будзем займацца?
- Што будзем вывучаць?
- Што трэба ведаць?
- Што трэба ўмець?

Гімнастыка для вачэй:
Улева – управа, улева – управа
Вачыма рухаем мы жвава.
Вочы ўгору разам узнялі,
Вейкамі ўсім памірга́лі.
-Адпачылі?
-Адпачылі!
І да працы прыступілі.

IV. Самастойная работа вучняў. *(Праверка і карэкцыя памылак)*

1. ***Адзначце правільны адказ***
   1) *Які з пералічаных твораў не належыць Я.Коласу?*
- “Адлёт журавоў” * “Дрымотна ціснуцца кусты” *“Крынічка”.
   2) *Якая пара годабыла самай любімай у галоўнага героя твора Я.Коласа “На рэчцы”?*
- Восень * лета * зіма
   3) *Імя галоўнага героя твора.*
- Костусь * Янка *Міхал.

2. ***Якія пачуцці ўзнікаюць у Костуся пры сустрэчы з рэчкай і прыродай? Пацвердзіце гэта радкамі з тэксту.***

Пачуццё	Радкі з тэксту
Замілаванасць	“Чым яна так хлопцу міла” -131
Радасць	“І сам сабе ён засмяецца” -131 “Расце, гарыць душа дзяціна

	І ўсе на свеце забывае, І шчасце, радасць спажывае” -140
Смеласць	“Але нястрашны і знаёмы Для хлопца гэтыя надломы.”-132 “Але пара, пара за дзела! І ён на рэчку сходзіць смела.”-139
Цікавасць	“І між марозам і вадою Такія справы вынікаюць, Што надта Костуся займаюць” -133 “У малюнкі так ён углыбляўся, Што ў іншы свет перабіраўся.”-136
Шкадаванне	“Пагнуў вас снег, мае хваінкі. Эх вы, гаротныя націнкі!”-138
Сумненне	“Пачне сапраўды сумнявацца, Што гэта іней так з вадою Вядзе размову тут зімою”. -140

3. ***Якія якасці фарміруюцца ў Костуся пры ўзаемадзеянні з прыродай?***
   ____
4. ***Над якімі загадкамі-цудамі прыроды разважае Костусь?*** _________
   ____
5. ***Пры характарыстыцы марозу Я.Колас выкарыстоўвае мноства назоўнікаў, прыметнікаў, дзеясловаў. Запішыце іх у табліцу.***

назоўнікі	**прыметнікі**	**дзеясловы**

6. ***Вызначце чацвёртае “лішняе” ў кожным радзе. Абгрунтуйце (дакажыце) сваю думку.***

- Костусь, Антось, Міхал, Іван
- “рве цiскi”, “злізвае лёд”, “гаворыць смела”, “жывая сіла”, няма

7. ***Якi сродак мастацкай выразнасцi (выдзелены ў тэксце) выкарыстаны аўтарам для стварэння непаўторнай карцiны зімовага лесу?***
   *эпітэты *параўнанне *фальклорныя эпітэты

   А маладзенькія ялінкі
   Пад белым пухам чуць заметны;

Яны так мілы, так прыветны,
Бы тыя ***красачкі-дзяўчаткі,***
Надзеўшы гожыя апраткі.
Затое ж хвоечкі малыя
Стаяць, ***як сіраты якія,***
Ад снегу выгнуўшысь дугою,
На дол прыпаўшы галавою.

8. ***Назавіце моўныя выяўленчыя сродкі (эпітэты і параўнанні), пры дапамозе якіх Я.Колас стварае маляўнічую карціну зімовага лесу. Прывядзіце прыклады зтэксту.*** ________________________________

____

9. ***У якім значэнні ўжыта ў вершы выдзеленае слова?***

І вось надарыцца часамі
Мароз над усімі маразамі;
Ідзе сярдзіта, пагражае,
Па даху ***гонтамі*** страляе…

*ледзяная глыба
*маленькі асколачак чаго-небудзь разбітага
*невялікія дошчачкі для пакрыцця даху дома.

10. Адзначце лічбамі парадак дзеяння ў творы.

*Марозік крэпіць, лёд таўшчэе,
І рэчка вольная нямее,
Да дна вадзіца прамярзае
І ходу, бедна, не мае.

*дык вось чым рэчка хлопцу міла,
Чым так яго прываражыла.

*А па кустах, па абалоні,
Ціскі парваўшы і супоні,
Вада шырока разальецца,
І снег на кашу пабярэцца.

*Ніхто з дамашніх не згадае,
Чым рэчка Костуся займае,

Якая іх звязала сіла
І чым яна так хлопцу міла.

Фізкультхвілінка.

Ой, зіма, зіма, зіма!***(пляскаюць у далоні)***
Весялей цябе няма ***(нахілы)***
Рыпіць сняжок, мароз і лёд! ***(прысяданне)***
Сумёты снегу! Новы год ***(развесці рукі)***
Мароз лютуе! Белы снег! ***(рукі ўверх)***
Колькі радасці ва ўсіх! ***(пляскаюць у далоні)***

V. Дамашняе заданне.

С. 141, пыт. 3.

Дадатковае заданне: да прапанваных вершаваных радкоў Я.Коласа падбярыце адпаведнікі з урыўка "На рэчцы".

–Мамачка-галубка! – Просіць сын так міла, - Можа б ты на рэчку Пагуляць пусціла?	
На плячо – сякерку, Саначкі – у руку, Хлеба ўзяў акрайчык, – Цюцік! – свіснуў Жуку.	
На рачулцы ў лесе Меў Алесь забаву. Ну ж і пацяшаўся Хлопчык тут на славу!	
Побач той рачулкі Кучы буралому, І застыла рэчка Мёртва, нерухома.	
Радасць і раздолле Хлопчыку малому, І не пазайздросціць Ён цяпер нікому!	

VI. Падвядзенне вынікаў урока.

Выстаўленне адзнак, іх каменціраванне.

Рэкламаванне найбольш удалых адказаў вучняў.

VII. Рэфлексія.

- Запішыце па памяці працяг радка:

"І вось надарыцца часамі…"

Узаемаправерка (с.134)

- *Дзякуй за працу!*